

CSALÁDTÁMOGATÁSI RENDSZEREK ÉS ANYASÁGI ELLÁTÁSOK

A gyermeket nevelő családok különféle támogatásokban részesülhetnek, az alábbi fejezetekben ezek közül dolgoztunk fel néhányat.

Az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, és a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a **jövedelmi helyzetétől független**, minden, gyermeket nevelő család számára igényelhető ellátások jogosultsági feltételeit szabályozza, melyeket az I. fejezetben ismertetünk.

Biztosítási jogviszonya alapján a szülő egészségbiztosítási ellátást kaphat, melyek közül a terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj jogosultsági feltételeit dolgoztuk fel a II. fejezetben az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól és a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet alapján.

Szociális rászorultságtól függően a családok gyermekük neveléséhez az önkormányzathoz fordulhatnak segítségért - ennek feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról és a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szabályozza -, melyek közül a pénzügyi és természetbeni ellátásokat ismertetjük a III. fejezetben.

A IV. fejezetben foglalkozunk a **normatív kedvezményekkel**, melyek közvetlenül a gyermekeket részesítik támogatásban az oktatási, nevelési intézményeken keresztül. A kedvezmények megállapításának feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről, és az 1159/2002. (IX. 26.) Korm. határozat az ingyenes tankönyvellátás meghatározott körben történő bevezetéséről szabályozza.

I. JÖVEDELMI HELYZETTŐL FÜGGETLEN CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról - a továbbiakban: Cst.-, valamint a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról - a továbbiakban: Korm. R. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

E törvény hatálya kiterjed - amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárra; bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személyre (Cst. 2. § a-b. pont). Továbbá a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény -a továbbiakban: Szmvtv. - szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról című jogszabály szerint bejelentett lakóhellyel

rendelkezik.⁵⁵ Az anyasági támogatás kivételével az 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott személyekre, amennyiben a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (Cst. 2. § c-d. pont, 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény - a továbbiakban: Szmvtv. - 6-8. §)

Családi pótlék

A gyermek nevelési, iskoláztatási költségeihez az állam havi rendszerességgel járó családi pótlékot nyújt. Az ellátás összegének legfeljebb 50%-a a gyermek védelembe vétele esetén részben **természetbeni** formában is nyújtható legfeljebb egyéves időtartamra, mely indokolt esetben ismételt elrendelhető. A családi pótlék természetben történő nyújtásáról a védelembe vételről határozatot hozó gyámhatóság dönt.⁵⁶ (Cst. 6. §)

Családi pótlékre **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁵⁷ a hivatásos nevelőszülő,⁵⁸ a gyám, ha a saját háztartásában gyermeket nevel.⁵⁹ Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az ellátás megállapítását, akinél a gyermeket az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról -

55 A családtag definíciójáról, valamint a tartózkodási jog érvényesítéséről lásd a 21. lábjegyzetet.

56 Ha a gyermek veszélyeztetettsége elsősorban elhanyagolása miatt áll fenn, és a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy a családi pótlék célzott felhasználásával a gyermek fejlődése a családi környezetben biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője - a védelembe vétellel egyidejűleg vagy a gyermek védelembe vételének fennállása során a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról határozhat. A települési önkormányzat jegyzője megkeresi a gyermekjóléti szolgálatot. A gyermekjóléti szolgálat a megkereséstől számított 10 munkanapon belül tájékoztatja a települési önkormányzat jegyzőjét vizsgálatának eredményéről, és szükség szerint javaslatot tesz a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtására. Nem kell megkeresni a gyermekjóléti szolgálatot, ha a gyermekjóléti szolgálat kezdeményezte a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtását. A gyermekjóléti szolgálat gondoskodik a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásához kapcsolódó pénzfelhasználási terv elkészítéséről. A települési önkormányzat jegyzője dönt a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásának mértékéről, időtartamáról és módjáról, így a természetben nyújtott családi pótlék meghatározott összegének a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtását elrendelő települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára (a továbbiakban: családtámogatási folyószámla) utalásáról és ezzel egyidejűleg eseti gondnok kirendeléséről. (1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - 68/A §)

57 A nevelőszülő az a személy, aki nevelőszülői jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § g. pont).

58 A hivatásos nevelőszülő, az a személy, aki speciális foglalkoztatási jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § h. pont).

59 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 133. oldalon.

a továbbiakban: Gyvt. - 72. § 1. bekezdés alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**⁶⁰ (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont). A szülő részére a családi pótlék akkor is meg kell állapítani, ha előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés-büntetését tölti (Korm. R. 10/A. § 1. bekezdés). Ha a kiskorú szülő gyermekének nincs gyámja, vagy ha **16. életévét betöltött kiskorú szülő** a saját háztartásban nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban, a családi pótlékot a kiskorú szülőnek kell megállapítani. (Cst. 7. § 5. bekezdés).

Jogosult a vagyonekezelői joggal felruházott **gyám** és eseti gondnok is a gyermekotthonban, javítóintézetben, vagy büntetés-végrehajtási intézetben elhelyezett gyermek után (Cst. 7. § 1. bekezdés b. pont). A javítóintézetben vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermek (személy) után járó családi pótlék teljes összegét, a gyermekotthonban elhelyezett gyermek (személy) esetén az 50%-át kell gyámhatósági fenntartásos betétben vagy folyószámlán elhelyezni. A gyermekotthon vezetője a családi pótlék összegének 50%-át az intézmény költségvetésétől elkülönítetten kezeli és a gyermek teljes körű ellátásának kiegészítésére biztosítja a személyre szóló felhasználást. (Cst. 7. § 3. bekezdés). Ha az intézményben elhelyezett gyermek⁶¹ egybefüggően 30 napon túl családjánál tartózkodik, a családi pótlék időarányos részét a szülő, illetve a saját jogán jogosult, az intézménytől megkapja (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

Jogosult továbbá Magyarország területén működő **szociális intézmény**⁶² vezetője az intézményben elhelyezett gyermek után (Cst. 7. § 1. bekezdés c. pont). A családi pótlékot az intézmény vezetője az intézményi költségvetéstől elkülönítetten kezeli, és biztosítja a személyre szóló felhasználást: a személyi térítési díjra, költőpénzre, valamint személyes szükségletekre (Cst. 7. § 3. bekezdés, Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

A gyermekotthonban, valamint a szociális intézményben elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek után járó családi pótlék felhasználása a 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - című jogszabály szerint történik (Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

60 A gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezheti az önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága (a továbbiakban: beutaló szerv), ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges. A gyermek elhelyezhető a nevelésére alkalmas, azt vállaló különélő szülőnél, más hozzátartozónál, illetve személynél. Ha erre nincs lehetőség, a legközelebbi ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek ellátását is biztosító nevelőszülőnél, vagy ha erre nincs lehetőség, az ideiglenes hatályú elhelyezés biztosítására is kijelölt gyermekotthonban helyezi el. A gyermek elhelyezéséről értesíteni kell az illetékes gyámhivatalt, illetve a külföldi állampolgárságú gyermek esetében - ide nem értve az EGT állampolgárt - Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatalát. (Gyvt. 72. § 1. bekezdés, 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 12. §)

61 A gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben vagy szociális intézményben elhelyezett gyermek (Cst. 7. § 1. bekezdés b. pont).

62 Szociális intézmény: ápolást-gondozást, rehabilitációt, valamint átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény (Cst. 4. § e. pont).

Ha az intézményben elhelyezett gyermek⁶³ egybefüggően 30 napon túl családjánál tartózkodik, a családi pótlék időarányos részét a szülő, illetve a saját jogán jogosult, az intézménytől készpénzben megkapja (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

Családi pótléket arra a **gyermekre lehet igényelni**, aki még nem tanköteles, illetve a tankötelesre is a tankötelezettség megszűnéséig (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont aa-ab. alpont).⁶⁴ Tankötelesnek minősül az a gyermek is, aki tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, így képzési kötelezettség alá esik (Korm. R. 9. § 4. bekezdés). Az után a gyermek után is jár a családi pótlék, aki már nem tanköteles, de általános iskolai, középiskolai vagy szakiskolai (továbbiakban: közoktatási intézmény) tanulmányokat folytat (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont ac. alpont).

Családi pótlékre **saját jogán jogosult** a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorú (Cst. 8. § 3. bekezdés b. pont):

- akinek mindkét szülője elhunyt, vagy
- akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt, vagy
- aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből, vagy
- akinek gyámsága nagykorúvá válásával szűnt meg.

Saját jogán jogosult a **18. életévét betöltött tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos személy⁶⁵ is, feltéve, ha utána 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótléket folyósítottak (Cst. 8. § 3. bekezdés a. pont, 7. § 1. bekezdés d. pont).

Saját jogán jogosult a **16. életévét betöltött gyermek** is - amennyiben tanköteles, vagy a tankötelezettség megszűnését követően közoktatási intézményben tanul -, ha a gyámhivatal a szülői ház elhagyását határozatban engedélyezte (Cst. 7. § 1 bekezdés e. pont; 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 77. § 2. bekezdés). A nagykorúságát követően is saját jogán kapja az ellátást (Cst. 8. § 3. bekezdés be. pont).

Saját jogán jogosult az a **nagykorú** is, aki a szülővel nem él egy háztartásban (Cst. 8. § 3. bekezdés bf. alpont). Különélőnek az tekinthető, akinek lakcíme különböző. Lakcím az a bejelentett

63 Lásd az intézményben elhelyezett gyermekről a 61. lábjegyzetet.

64 A gyermek, ha eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, tankötelessé válik: legkorábban abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét május 31-éig betölti, legkésőbb amelyben a nyolcadik életévét augusztus 31. után tölti be. A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizenharmadik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a huszadik életévét betölti. A gyermek tankötelezettségéről az iskola igazgatója dönt. Tizenhatodik életévének betöltése után kérelmére megszűnik annak a tankötelezettsége, aki érettségi vizsgát tett, vagy államilag elismert szakképesítést szerzett, illetve házasságkötés révén nagykorúvá vált, vagy gyermekének eltartásáról gondoskodik. A kérelmet a tanuló és - a nagykorúvá vált tanuló kivételével - a szülő közösen nyújthatja be. A kérelmet az iskola igazgatója írásban tudomásul veszi. (1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról - a továbbiakban: 1993. évi LXXIX. Tv. - 6. §) Annak a gyermeknek, aki tanulmányait az általános iskola első évfolyamán az 1997/98. tanévben, illetve azt megelőzően kezdte meg, tankötelezettsége annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a tizenharmadik életévét betölti. (1993. évi LXXIX. Tv. 129. § 1. bekezdés.)

65 Az a tizenharmadik évesnél idősebb személy, aki az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetének (a továbbiakban: ORSZI) szakvéleménye szerint tizenharmadik életévének a betöltése előtt munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, és ez az állapot egy éve tart, vagy előreláthatólag legalább egy évig fennáll (Cst. 4. § fb. pont, 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról - a továbbiakban: 5/2003. ESzCsM R. - 4/A. § 1. bekezdés). Az igénylő kérelmére vagy hivatalból indult eljárásban az igényelbíráló szerv beszerzi a szakvéleményt, és ennek alapján dönt a jogosultságról (5/2003. ESzCsM R. 4/A. § 2. bekezdés).

lakóhely vagy tartózkodási hely, ahol a személy életvitelszerűen él. A kérelemhez csatolni kell a szülő lakcímgazolványának másolatát, és a szülő arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az igénylő életvitelszerűen nem él a háztartásában. A szülő nyilatkozata hiányában a jogosult a szülő lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti arra vonatkozóan, hogy életvitelszerűen nem a szülő háztartásában él. (Korm. R. 5/A. §)

2010. augusztus 30-áig közoktatási intézményben tanuló gyermeke után, illetve, ha a jogosult - mint közoktatási intézmény tanulója - saját jogán kéri a családi pótlékot, az annak a tanévnek a végéig jár, amely alatt **betölti a 23. életévét** (Cst. 7. § 2. bekezdés, 8. § 3. bekezdés b. pont).

A családtámogatási kifizetőhely a tanulói jogviszony fennállásának igazolására szolgáló a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványt augusztus 31-éig megküldi a jogosultnak. Az igazolást szeptember 30-áig kell benyújtani a családtámogatási kifizetőhelyhez. Amennyiben a gyermek, aki után vagy részére augusztus 31-éig családi pótlékot folyósítottak, a tanulmányokat folytatók Oktatási Hivatal által közölt állományában nem szerepel, a Magyar Államkincstárnak a kérelmező, illetve a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága (a továbbiakban: **Igazgatóság**), szintén a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványnak a jogosult részére történő megküldésével hiánypótlási felhívást bocsát ki a tanulmányok folytatásának igazolására. (Korm. R. 7. §)

2010. augusztus 31-ét követően

A középiskolában tanulmányokat folytató tanuló után a családi pótlék annak a tanévnek az utolsó napjáig jár, amely évben a huszadik életévét betölti. Ez alól kivételt képez az a sajátos nevelési igényű tanuló,⁶⁶ aki az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról című jogszabály alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult. Ebben az esetben a családi pótlék annak a tanévnek az utolsó napjáig jár, amelyben a tanuló a huszonharmadik életévét betölti. (2010. augusztus 31-étől hatályos Cst. 7. § 2. bekezdés)

A sajátos nevelési igényű tanuló esetében a családi pótléknak a huszonharmadik életévének való folyósításához a tanulói jogviszony fennállásának igazolása mellett a jogosult írásban bejelenti az ellátást folyósító szervnek a sajátos nevelési igény tényét megállapító, pedagógiai szakszolgálatként működő tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vagy az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző bizottság megnevezését és címét, valamint a szakértői vélemény számát. A bejelentést - feltéve, hogy a tanuló a középiskolai tanulmányokat az adott tanév végén nem fejezi be - először annak a tanévnek a végéig kell az megtenni, amelyben a sajátos nevelési igényű tanuló a 20. életévét betölti, ezt követően minden tanévnek a végéig, ha a tanulói jogviszony a következő tanévben is fennáll. Amennyiben a tanulói jogviszony megszűnt és a családi pótlékra való jogosultság megszüntetésre került, de a 20. életévének betöltését követően a sajátos

⁶⁶ Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, vagy a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd (1993. évi LXXIX. Tv. 121. § 29. pont).

nevelési igényű tanuló ismét tanulói jogviszonyt létesít, akkor a fenti bejelentést a családi pótlék iránti kérelemmel egyidejűleg meg kell tenni. (2010. augusztus 31-étől hatályos Korm. R. 7/A. §., Cst. 7. § 2. bekezdés)

Ugyanazon gyermek (személy) után járó családi pótlék csak **egy jogosultat** illet meg (Cst. 10. § 1. bekezdés). Ha a gyermek együtt élő szülők háztartásában él, a családi pótlékot nyilatkozatuk alapján bármelyik szülő igényelheti gyermekenként, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt az igénylő személyéről (Cst. 10. § 3. bekezdés).

A családi pótlék **összege**:

- egygyermekes család esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés a. pont),	12200Ft
- egy gyermeket nevelő egyedülálló esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés b. pont),	13700Ft
- kétgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés c. pont),	13300Ft
- két gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés d. pont),	14800Ft
- három- vagy többgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés e. pont),	16000Ft
- három vagy több gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés f. pont),	17000Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő család, nevelőszülő, hivatásos nevelőszülő, valamint a gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, ⁶⁷ a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés g. pont, 7. § 1. bekezdés b-c. pont, 8. § 4. bekezdés),	23300Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket egyedülállóként nevelő esetén, a tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés h. pont, 8. § 4. bekezdés),	25900Ft
- a saját jogán jogosult tizennyolcadik életévét betöltött tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, kivéve, azt, aki közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés i. pont, 7. § 1. bekezdés d. pont, 8. § 4. bekezdés),	20300Ft

⁶⁷ Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos az a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermek, aki betegsége, illetve fogyatékosága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul (Cst. 4. § fa. pont). A betegség vagy fogyatékoság fennállásáról, illetve annak hiányáról szóló igazolást a gyermekklinika, gyermek-szakkórház, kórházi gyermekosztály, szakambulancia, szakrendelő vagy szakgondozó intézmény szakorvosa adja ki (5/2003. ESzCsM R. 1. § 2. bekezdés).

- nevelőszülőnél; vagy gyámnál, aki egyben a nevelőszülő is; hivatásos nevelőszülőnél - feltéve, hogy a gyermeket nem egyedül neveli -; gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett gyermek, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 7. § 1. bekezdés b-c. pont, Korm. R. 6. § 3. bekezdés), 14800Ft
- az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek után, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, Gyvt. 72. § 1. bekezdés), 14800Ft
- saját jogán igénylő esetén, amennyiben közoktatási intézményben tanul, feltéve, hogy nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 8. § 3. bekezdés b. pont). 14800Ft

Az ellátást **teljes hónapra kell megállapítani és folyósítani** (Cst. 11. § 3. bekezdés). Arra a hónapra, amelyben a családi pótlékra való jogosultság megszűnik, még az ellátást folyósítani kell (Korm. R. 6. § 1. bekezdés). Ha ugyanabban a hónapban a gyermek után **más válik jogosulttá**, az új jogosult az ellátást a következő hónaptól kaphatja (Korm. R. 6. § 2. bekezdés).

Az ellátás **összegének megállapításánál egyedülálló** az:

- aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, vagy házastársától külön él, és nincs élettársa (Cst. 4. § a. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa közoktatási intézmény tanulója vagy felsőfokú oktatási intézmény első oklevelet szerző hallgatója, és jövedelme⁶⁸ nincs (Cst. 13. § ba. pont) - az oktatási intézmény igazolásával, a tanulói jogviszonyt minden év szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 31-éig be kell nyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés b. pont, 3. bekezdés), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa vakok személyi járadékában, vagy fogyatékosági támogatásban részesül (Cst. 13. § bb. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa nyugellátásban - ideértve a rokkantsági nyugdíjakat és a rehabilitációs járadékot is -, átmeneti járadékban részesül, feltéve, ha az ellátása nem haladja meg a rokkantsági csoportonként megállapított legkisebb rokkantsági nyugdíj, illetve a legkisebb öregségi nyugdíj összegét, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 13. § bc-bd. pont) - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság minden év február 28-áig kiállított igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés d. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, rendszeres szociális járadékban, rokkantsági járadékban részesül, és egyéb

⁶⁸ Jövedelem: az a személyi jövedelemadóról szóló törvényben adóköteles jövedelemként meghatározott - belföldről vagy külföldről származó - vagyoni érték, bevétel, amelynek havi összege meghaladja a mindenkori legkisebb munkabér összegét (Cst. 4. § 1. bekezdés i. pont).

- jövedelme nincs (Cst. 13. § be. pont) - a folyósító szerv igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés e. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nincs (Cst. 13. § bf. pont)
- jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

A családi pótlék összegének megállapításakor **a gyermekek számánál figyelembe kell venni** azt a vér szerinti, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeket, aki az igénylő háztartásában él, és akire tekintettel családi pótlékot kap; aki saját jogán jogosult; és aki közoktatási intézmény tanulója vagy akkreditált felsőoktatási intézmény első akkreditált felsőfokú iskolai rendszerű szakképzésben, első egyetemi vagy főiskolai alapképzésben részt vevő hallgatója,⁶⁹ feltéve, hogy rendszeres jövedelme⁷⁰ nincs (Cst. 12. § a. pont). Ez utóbbi esetben az ellátás igénylésekor, továbbá az ellátás folyósításának időtartama alatt - az igényelbíráló szerv felhívására -, minden évben, a tanulói jogviszonyt szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 15-éig kell igazolni (Korm. R. 8. § 1. bekezdés). A tanulói hallgatói jogviszony igazolására történő felhívást az Igazgatóság szeptember 15-éig, a családtámogatási kifizetőhely augusztus 31-éig, küldi meg a jogosultaknak a 9. számú melléklet szerinti formanyomtatványt. Amennyiben a jogosult nyilatkozata szerint a gyermek tanulói, illetve hallgatói jogviszonya fennáll, de az igazolást nem csatolja, a hatóság adatszolgáltatási kérelemmel fordul az Oktatási Hivatalhoz. A beszámított gyermekek után járó családi pótlék-különbözetet a hatóság az október hónapra járó családi pótlékkal egyidejűleg folyósítja. (Korm. R. 8. § 1, 4. bekezdés)

Ha a nem tanköteles gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új képzési időszakra hallgatói jogviszonyt létesít, akkor a tanulói jogviszony megszűnése és a hallgatói jogviszony keletkezése közötti időre, legfeljebb azonban két hónapra utólag a családi pótlék összegének számításánál figyelembe kell venni (Korm. R. 13. § 2. bekezdés).

Az a gyermek is beleszámít a gyerekszamba, aki fogyatékos és szociális intézményi ellátásban részesül, feltéve, hogy a gyámhivatal nem vette átmeneti vagy tartós nevelésbe, és a családi pótlékot igénylő vele kapcsolatot tart (Cst. 12. § b. pont). **Kapcsolattartásnak** a rendszeres találkozás minősül. Nem tekinthető rendszeres kapcsolattartásnak az évenkénti egy-egy látogatás, levélírás, telefonálás. (Korm. R. 8. § 2. bekezdés) A kapcsolattartás teljesítését a szociális intézmény vezetője az ellátás igénylésekor, a továbbiakban évente egy alkalommal írásban igazolja (Korm. R. 8. § 3. bekezdés).

A **tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, vagy személy részére járó magasabb összegű családi pótlék annak a hónapnak a végéig jár, ameddig a betegséget, súlyos fogyatékoságot igazolták (Cst. 8. § 2. bekezdés). Ha állapotjavulás miatt a magasabb összegű családi pótlék már nem jár, a magasabb összegű ellátásra való jogosultság megszűnését követő hónaptól az ellátást az új összeggel kell **folyósítani**, feltéve, hogy az ellátásra való jogosultság fennáll (Korm. R. 12. §). Aki után 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak,

69 Például, ha az igénylőnek három gyermeke van, egyikük felsőoktatási intézmény hallgatója, ez esetben a nevelési ellátást a két gyermek után kapja, de a három gyermek után járó összegben, azaz gyermekenként 13300Ft helyett 16000Ft-ot.

70 Rendszeres jövedelem a három egymást követő hónapban keletkezett, a minimálbér összegét meghaladó jövedelem (Cst. 4. § i-j. pont).

az ezt követően folyósított ellátás megegyezik a korábban folyósított családi pótlék összegével. Az így folyósított ellátás más jogszabály alkalmazásában magasabb összegű családi pótléknak minősül. (Cst. 8. § 4. bekezdés, 11. § 1. bekezdés g-h. pont).

A magasabb összegű családi pótlékban részesülőnek - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék megállapításra került - az Igazgatóság **utazási kedvezmény** igénybevétele céljából a magasabb összegű családi pótléket megállapító határozattal egyidejűleg hatósági bizonyítványt ad ki. 2007. június 1-jét megelőzően megállapított ellátások esetén a hatósági bizonyítványt kérelemre állítják ki. (Korm. R. 9. § 2. bekezdés, lásd még 394/2007. (XII. 27.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról rendelkező 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról 18. § 2. bekezdés) A hatósági bizonyítványnak tartalmaznia kell a magasabb összegű családi pótlékban részesülő személy - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék került megállapításra - nevét, lakcímét, a magasabb összegű családi pótlék megállapításának tényét, a hatósági bizonyítvány kiállításának célját és az érvényesség időtartamát is. Az érvényesség időtartama a szakvéleményben meghatározott felülvizsgálat időpontjáig, de legfeljebb 5 évig tart. (Korm. R. 9. § 3. bekezdés) Az utazási kedvezmény **mértéke**: korlátlan számban megváltható 90%-os kedvezményes menetjegy, vagy bármely viszonylatban megváltható, viszonylathoz kötött 90%-os kedvezményes bérlet a jogosult, illetve a vele együtt utazó személy részére 90%-os korlátlan számú menetjegy. A hatósági bizonyítvánnyal rendelkezők a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendeletében rendszeresített kedvezményes bérletre is jogosultak. (85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 8. § 1. bekezdés c, e. pont, 10. §)⁷¹

Ha a **nem tanköteles** gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új tanítási évre tanulói jogviszonyt létesít, akkor utána arra az időre, amely alatt nem állt tanulói jogviszonyban, legfeljebb azonban 2 hónap időtartamra, utólag családi pótléket kell megállapítani (Korm. R. 13. § 1. bekezdés). Amennyiben a **18. életévét betöltött** személynek rendszeres jövedelme van, a reá tekintettel, illetve a részére folyósított ellátását a negyedik hónaptól szüneteltetni kell, mindaddig, amíg rendszeres jövedelemmel⁷² rendelkezik (Cst. 14. § 12. § a. pont).

Gyermekgondozási támogatások

A gyermeket nevelő szülő, nevelőszülő, illetve gyám gyermekgondozási támogatásra jogosult, melynek fajtái a gyermekgondozási segély és a gyermeknevelési támogatás. A nagyszülő a gyermekgondozási segélyre a szülő jogán szerezhethet jogosultságot. (Cst. 19. §)

⁷¹ Az utazási kedvezményt lásd bővebben a 199. oldalon.

⁷² A rendszeres jövedelemről lásd a 70. lábjegyzetet.

Gyermekgondozási segély

Gyermekgondozási segélyre **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, a 16. életévét betöltött kiskorú szülő is, ha saját háztartásában⁷³ gyermeket nevel, a gyermek második életévének betöltéséig, ikergyermek esetén a tankötelessé válás évének a végéig, tartósan beteg illetve fogyatékos gyermek⁷⁴ tízedik életévének betöltéséig. A kiskorú szülő akkor kérheti az ellátást, ha a gyermekének nincsen gyámja vagy a saját háztartásában nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban. (Cst. 20. § 1. bekezdés, 7. § 5. bekezdés)

2010. május 1-jét megelőzően folyamatban lévő illetve megállapított ellátás esetén, valamint ezen időpont előtt született gyermekek esetén a 2010. április 30-án hatályos szabályokat kell alkalmazni. A 2010. április 30-án hatályos Cst. 20. § 1. bekezdésének a. pontja alapján gyermekgondozási támogatásra a gyermek harmadik életévének a betöltéséig jogosult a szülő (2009. évi LXXIX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, valamint egyes szociális tárgyú törvények módosításáról 50. § 6. bekezdés, 55. § 3. bekezdés, 51. § 6. bekezdés)

Tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén, amennyiben rá tekintettel még családi pótlékot nem igényeltek, a kérelemhez csatolni kell az 5/2003. ESzCsM R. 3. számú melléklete szerinti orvosi igazolást (Korm. R. 19. § 7. bekezdés) Amennyiben ikergyermek esetén a tankötelessé válás éve nem egyezik meg, úgy a legkésőbb tankötelessé váló gyermeket kell figyelembe venni az ellátásra való jogosultságnál (Cst. 20. § 2. bekezdés), legfeljebb 10. életévének betöltésének napjáig (Korm. R. 19. § 9. bekezdés a. pont). A jogosult ez esetben köteles csatolni az iskola igazgatójának döntésének másolatát, arról, amelyben a gyermek tankötelezettségét meghatározta (Korm. R. 19. § 9. bekezdés b. pont).⁷⁵

A gyermekgondozási segélyt a szülő jogán a **nagyszülő** is kérheti (Cst. 19. §). Nagyszülőnek kell tekinteni a gyermek szülőjének vér szerinti, örökbefogadó szülőjét, továbbá annak együtt élő házastársát. A nagyszülő akkor jogosult az ellátásra, ha a gyermek az első életévét betöltötte, nevelése a szülőnél történik, továbbá a szülők írásban nyilatkoznak a gyermekgondozási segély lemondásáról és egyetértenek a segély nagyszülő részéről történő igénylésével. A gyermekkel nem közös háztartásban élő szülő nyilatkozatát a gyámhatóság pótolhatja. Ha a szülő az egyetértő nyilatkozatát visszavonja, és azt a gyámhivatal nem pótolhatja, a nagyszülő jogosultsága megszűnik. Az ellátást a visszavonó nyilatkozat igényelbíráló szervhez történő benyújtását követő hónap utolsó napjától meg kell szüntetni. A nagyszülő részére a gyermekgondozási segélyre való jogosultság akkor állapítható meg, ha ő maga megfelel az ellátásra való jogosultság feltételeinek, és a szülő esetében is fennállnak a jogosultsági feltételek.

73 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelemi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 130. oldalon.

74 A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd a 67. lábjegyzetet.

75 A tankötelezettségről lásd a 64. lábjegyzetet.

A nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát akkor is meg kell szüntetni, ha olyan kizáró körülmény áll be, amely a szülő az ellátásnak saját maga általi igénybevétele esetén a gyermekgondozási segélyre való jogosultságának elvesztését vonná maga után. Ha a szülő a gyermek után gyermekápolási táppénzt vesz igénybe, ez a körülmény a nagyszülő gyermekgondozási segélyre vonatkozó jogosultságát nem érinti. (Cst. 20/A. §)

Gyermekgondozási segély folyósítása mellett a jogosult **keresőtevékenységet** a gyermek egyéves koráig nem folytathat, kivéve a kiskorú szülő gyerekének a gyámját. A gyermek egyéves kora után azonban a szülő időkorlátozás nélkül dolgozhat. (Cst. 21. §) A nagyszülő keresőtevékenységet a gyermek három éves kora után folytathat napi négy órát meg nem haladó időtartamban, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkát otthonában végzi. A napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytatott kereső tevékenységnek kell tekinteni, ha a gyermekgondozási segélyben részesülő nagyszülőt rendes munkaidőben kizárólag szombaton és vasárnap részmunkaidőben foglalkoztatják oly módon, hogy a rendes és rendkívüli munkaidejének együttes mértéke egy naptári héten a 20 órát nem haladja meg. (Cst. 21/A. § 1-2. bekezdés)

A gyermekgondozási segélyre való jogosultságot nem érinti, ha a napközbeni ellátást biztosító intézményben⁷⁶ elhelyezett gyermek egyévesnél idősebb; illetőleg ha a nagyszülő kapja az ellátást, a gyermek háromévesnél idősebb, és nagyszülő esetén a gyermek intézményi elhelyezése a napi 5 órás időtartamot nem haladja meg (Cst. 20. § 1. bekezdés, 20/A. § 1. bekezdés, 21/A. § 3. bekezdés, Korm. R. 22. § 2. bekezdés). Annak sem érinti az ellátásra való jogosultságát, aki a gyermekét napközbeni ellátást biztosító intézményben helyezi el, feltéve, hogy a gyermekgondozási segélyre jogosult közoktatási intézményben a nappali oktatás munkarendje szerint tanul, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója (Korm. R. 22. § 1. bekezdés). Egyéb esetben szünetel az ellátás folyósítása (Korm. R. 22. § 5. bekezdés).

A Magyar Államkincstár elnöke **méltányossági** jogkörében jogosultságot⁷⁷ állapíthat meg a gyermeket nevelő személynek, ha a gyermek szülei három hónapot meghaladóan a gyermek nevelésében akadályoztatva vannak (Cst. 22. § a. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont). Méltányossági alapon jogosultságot állapíthat, illetve hosszabbíthat meg a gyermek általános iskolai tanulmányainak megkezdéséig, legfeljebb azonban a gyermek nyolcadik életévének betöltéséig, ha a gyermek betegsége miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben nem gondozható (Cst. 22. § b. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont).

A méltányossági kérelmet a Cst. 2. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványon kell benyújtani Igazgatóságához. A kérelemhez csatolni kell szülők nyilatkozatát arról, hogy a gyermekük nevelésében akadályoztatva vannak; illetve csatolni kell az szakorvos igazolását arról, hogy a gyermek napközbeni ellátás keretében nem gondozható; nevelhető.⁷⁸ Az Igazgatóság közreműködő hatóságként jár el. Ha a kérelmező az eljárásban az Igazgatóság

⁷⁶ A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint óvodában, iskolai napköziben (Gyvt. 41. § 3. bekezdés).

⁷⁷ Az igény elbírálásakor figyelembe veszik a gyermekgondozási támogatás megállapítását kizáró feltételeket (Cst. 22.. §), melyeket lásd a Gyermekgondozási támogatások közös szabályainál a 127-128. oldalon.

hiánypótlási felhívásának az abban megállapított határidőben nem tesz eleget és a megállapított határidő módosítását sem kérte, az eljárást az Igazgatóság jogosult megszüntetni. Amennyiben a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására vagy az eljárás megszüntetésére nem kerül sor, az Igazgatóság a méltányossági döntésre az iratanyagot megfelelően előkészíti és azt megküldi a Magyar Államkincstár elnökének. A Magyar Államkincstár elnöke által hozott határozatot a kérelmezővel az Igazgatóság közli. A méltányossági alapon megállapított gyermekgondozási segély feltételeit az Igazgatóság évente felülvizsgálja. (Korm. R. 23. §)

Gyermeknevelési támogatás

A gyermeknevelési támogatásra **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, ha a saját háztartásában⁷⁹ három vagy több kiskorú gyermeket nevel, a legfiatalabb gyermek második életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig (Cst. 23. §). A jogosult napi négy órát meg nem haladó **kereső tevékenységet** folytathat, illetve időkorlátozás nélkül dolgozhat otthonában. A napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytatott kereső tevékenységnek kell tekinteni, ha a gyermekgondozási támogatásban részesülő személyt rendes munkaidőben kizárólag szombaton és vasárnap részmunkaidőben foglalkoztatják oly módon, hogy a rendes és rendkívüli munkaidejének együttes mértéke egy naptári héten a 20 órát nem haladja meg. (Cst. 24. § 1-2. bekezdés).

2010. május 1-jét megelőzően folyamatban lévő, illetve megállapított ellátás esetén, valamint ezen időpont előtt született gyermekek esetén a 2010. április 30-án hatályos szabályokat kell alkalmazni. A 2010. április 30-án hatályos Cst. 23 § 1. bekezdése alapján gyermekgondozási támogatásra a gyermek harmadik életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig jogosult a szülő (2009. évi LXXIX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, valamint egyes szociális tárgyú törvények módosításáról 50. § 6. bekezdés, 55. § 3. bekezdés, 51. § 6. bekezdés)

A gyermekgondozási támogatások közös szabályai

A gyermekgondozási támogatást a gyermekkel közös háztartásban élő **szülők bármelyike igénybe veheti**, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt. Ha a szülők egyidejűleg több gyermek után lennének jogosultak a gyermekgondozási támogatás egyik vagy mindkét formájára, úgy a támogatást csak egy jogcímen és csak az egyik szülő részére lehet megállapítani. (Cst. 25. §)

Nem jár a gyermekgondozási támogatás annak:

⁷⁸ A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd 67. lábjegyzetet.

⁷⁹ A háztartásban nevelt gyermek meghatározását lásd a Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 130 oldalon.

- aki rendszeres pénzellátásban⁸⁰ részesül, **kivéve** a gyermekgondozási támogatás folyósítása mellett végzett kereső tevékenység után járó táppénzt, valamint a gyermekgondozási segélyre való jogosultság esetében a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján járó nyugellátást, illetve annak minősülő nyugellátást, továbbá a rehabilitációs járadékot, a rokkantsági járadékot, az átmeneti járadékot, a rendszeres szociális járadékot és a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékát, súlyosan fogyatékos személy ápolását végző személy részösszegű ápolási díját (Cst. 27. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 43/A. §, 44. § 2. bekezdés),
- akinek gyermekét ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették,⁸¹ vagy 30 napot meghaladóan szociális intézményben helyezték el (Cst. 27. § 1. bekezdés b. pont), **kivéve** a gyermek napközbeni intézményi rehabilitációs, habilitációs célú foglalkoztatását (Korm. R. 22. § 4. bekezdés),
- aki előzetes letartóztatásban van, illetve szabadságvesztés büntetését tölti (Cst. 27. § 1. bekezdés d. pont).

A gyermekgondozási támogatások **összege** - függetlenül a gyermekek számától - megegyezik az öregségi nyugdíj mindenkor legkisebb összegével. Töredék hónapban egy naptári napra a havi összeg harmincad része jár. **Ikergyermek** esetén – függetlenül a gyermekek számától - a gyermekgondozási segély összege ennek a kétszerese. (Cst. 26. §) Akinek gyermeke, ikergyermekének egyike meghal, annak a támogatás folyósítását a halálesetet követő hónap első napjától számított három hónap elteltével kell megszüntetni (Cst. 28. §).

Ha a kérelmező a gyermekgondozási támogatások helyett az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv. - 39. §-a, valamint a 69. §-a alapján biztosítási jogviszony alapján járó ellátást választ,⁸² azaz táppénzt, terhességi-gyermekágyi segélyt, vagy gyermekgondozási díjat, úgy a választott ellátás iránti kérelmet - a folyósítás alatt álló ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelemmel együtt a Magyar Államkincstárhoz vagy a családtámogatási kifizetőhelyhez kell benyújtani. A választott újabb ellátás, a kérelem írásban történő benyújtásának napjától folyósítható.

80 Rendszeres pénzellátás: a táppénz, a terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, az öregségi nyugdíj, a rokkantsági nyugdíj, a rehabilitációs járadék, az öregségi járadék, a munkaképtelenségi járadék, az özvegyi járadék, a növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadék, az özvegyi nyugdíj - kivéve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat, továbbá a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó személy özvegyi nyugdíját -, a baleseti táppénz, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a hozzátartozói baleseti nyugellátás, az Ft. alapján folyósított pénzbeli ellátás, az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadék, a bányászok egészségkárosodási járadéka, a rokkantsági járadék, a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásai, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, az időskorúak járadéka, a rendelkezésre állási támogatás, a rendszeres szociális segély, az ápolási díj, a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlék, valamint a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendelet alapján külföldi szerv által folyósított egyéb azonos típusú ellátás (Szt. 4. § 1. bekezdés i. pont).

81 Az ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések, melyek a szülő felügyeleti jogát különböző mértékben érintik (Gyvt. 72-81. §).

82 A biztosítási jogviszony alapján járó ellátások közül a terhességi-gyermekágyi segélyről, valamint gyermekgondozási díjról bővebben lásd a 135-138. oldalakon.

Ha a megszüntetni kért ellátás, illetőleg a választott ellátás folyósítására más szerv illetékes, az ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelmet a választott ellátásra irányuló igény elbírálásával egyidejűleg három munkanapon belül a hatáskörrel rendelkező, illetékes szervhez kell továbbítani. (Korm. R. 22/A. §)

Az **ellátásból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek minősül (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj.- 26. § 1. bekezdés).

A gyermekgondozási támogatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés f, h. pont).

Anyasági támogatás

Anyasági támogatásra **jogosult** a szülést követően az a **nő**, aki terhessége alatt legalább négyszer - koraszülés esetén legalább egyszer - **terhesgondozáson részt vett** (Cst. 29. § 1. bekezdés a. pont), az erről szóló orvosi igazolásának másolatát csatolni kell a kérelemhez (Korm. R. 24. § 2. bekezdés a. pont). Amennyiben az anya igazolja, hogy a terhesség időtartama alatt legalább 5 hónapig egybefüggően külföldön volt, úgy ezt az igazolást nem kell benyújtani (Korm. R. 24. § 3. bekezdés). A gyermek halva születése esetén is jár a támogatás a szülő nőnek (Cst. 29. § 2. bekezdés), ez esetben csatolni kell az erről szóló okirat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés a. pont). Az anya halála esetén a támogatást az anyával egy háztartásban élő apának, illetve a gyermek gondozását ellátó más személynek kell kifizetni (Cst. 30. §). A kérelemhez be kell nyújtani az anya halotti anyakönyvi kivonat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés b. pont).

Jogosult az anyasági támogatásra az **örökbefogadó szülő** is, ha a szülést követő 6 hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték (Cst. 29. § 1. bekezdés b. pont), a kérelemhez csatolni kell az erről szóló jogerős határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés b. pont).

Kérheti a támogatás megállapítását a **gyám** is, ha a gyermek a születését követően 6 hónapon belül, jogerős gyámrendelő határozat alapján került gondozásába (Cst. 29. § 1. bekezdés c. pont), igénybejelentéskor be kell nyújtani az erről szóló határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés c. pont).

Nem jogosult anyasági támogatásra a szülő, ha a szülők a gyermek megszületését megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak a gyermek örökbefogadásához, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül nyilatkozatukat visszavonták (Cst. 33. § 1. bekezdés a. pont, 2. bekezdés a. pont). A kérelemhez csatolni kell az örökbefogadáshoz való hozzájárulás visszavonásáról szóló nyilatkozat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés c. pont). Akkor sem jogosult a szülő a támogatásra, ha a megszületett gyermek a gyámhatóság jogerős határozata alapján a családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodásban részesül, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül a gyermekvédelmi gondoskodást megszüntetik, és a gyermekről továbbiakban az anya gondoskodik. (Cst. 33. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés b. pont). Az igénybejelentéshez be kell nyújtani a gyermekvédelmi gondoskodás megszűnéséről szóló gyámhatósági határozatot (Korm. R. 24. § 4. bekezdés d. pont).

A **kérelmet**, a szülést követő 6 hónapon belül kell benyújtani (Cst. 32. §).

Az anyasági támogatás **összege** gyermekenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 225%-a, ikergyermekek esetén 300%-a (Cst. 31. §).

Jövedelmi helyzetétől független családtámogatási ellátások közös szabályai

Saját háztartásban nevelt az a gyermek, aki a szülővel, nevelőszülővel, örökbe fogadó szülővel, gyámmal, életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. Továbbá az a gyermek is, akit a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján, akit ideiglenes hatállyal helyeztek el⁸³ más személynél és vele életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. (Cst. 4. § k. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont). A családi pótlékra való jogosultságnál és annak összegénél, valamint a gyermekgondozási támogatások elbírálásánál saját háztartásban nevelt gyermeknek kell tekinteni azt is, aki:

- átmeneti jelleggel tartózkodik a háztartáson kívül (kül- vagy belföldi tanulmányok ideje alatt, vagy gyógykezelés alatt áll),
- 30 napot meg nem haladóan tartózkodik szociális intézményben,⁸⁴
- a szülő kérésére átmeneti gondozásban részesül,⁸⁵ vagy szülőjével együtt családok átmeneti otthonában tartózkodik (Cst. 7. § 4. bekezdés, 12. §, 20. §, 23. §).

A családtámogatás iránti kérelmet a Magyar Államkincstárnak az igénylő lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága (a továbbiakban: Igazgatóság) **bírálja el** (Cst. 35. § 1. bekezdés a. pont, Korm. R. 4/B. § c. pont). Az előzetes letartóztatásban lévő vagy szabadságvesztés-büntetését töltő szülő családi pótlékra jogosultságának megállapítására a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerinti Igazgatóság az illetékes, mely a jogosultság megállapítása esetén haladéktalanul tájékoztatja az igénylő lakóhelye szerint illetékes Igazgatóságot (Korm. R. 10/A. §). Ha a munkaadónál **családtámogatási kifizetőhely**⁸⁶ működik, a családi pótlék, a szülő által igényelt gyermekgondozási segély, valamint az anyasági támogatás iránti kérelmet, a munkaadó bírálja el (Cst. 35. § 1. bekezdés b. pont).

Családtámogatás iránti **kérelmet** írásban és a kormányrendelet mellékleteiben szereplő formanyomtatványokon vagy az annak megfelelő adattartalommal rendelkező elektronikus úrlapon kell benyújtani,⁸⁷ csatolva az elbíráláshoz szükséges tények adatok igazolását (Cst. 34. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

83 Az ideiglenes elhelyezésről lásd a 60. lábjegyzetet.

84 A szociális intézményről lásd a 62. lábjegyzetet.

85 Átmeneti gondozásba vétel akkor kérhető, ha a szülők átmenetileg vannak akadályoztatva a gyermek nevelésében (pl. tartós kórházi kezelés). Az átmeneti gondozásba vétel időtartama legfeljebb 12 hónap, mely 6 hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható. A gyermek átmeneti gondozása megszervezhető a működtető által kijelölt helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában. (Gyvt. 45-51. §)

86 Családtámogatási kifizetőhely a Honvédelmi Minisztérium, az Információs Hivatal, a Nemzetbiztonsági Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ, az Országgyűlés Hivatala (Korm. R. 4/B. § 4. bekezdés).

87 A nyomtatványok letölthetők a <http://www.allamkincstar.gov.hu> honlapról.

Családi pótlék iránti kérelmet az 1. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Családi pótlék iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 5. §. 1. bekezdés).

Gyermekgondozási segély igényléséhez a 2. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Gyermekgondozási segély iránti kérelem adattartalma”), amennyiben nagyszülő kéri az ellátást, úgy a nagyszülő úgy a 3. számú melléklet szerinti („Gyermekgondozási segély nagyszülő részére történő megállapítására irányuló kérelem adattartalma”) adattartalomnak megfelelően kell benyújtani (Korm. R. 19. § 1-2. bekezdés).

Gyermeknevelési támogatás igénylésénél, 4. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Gyermeknevelési támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell kitölteni (Korm. R. 21. § 1. bekezdés).

Anyasági támogatás iránti kérelmet 5. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Anyasági támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A családtámogatási ellátást igénylő valamint a gyermek természetes személyazonosító adatait érvényes személyazonosító igazolvány, vagy a személyazonosság igazolására alkalmas más hatósági igazolvány bemutatásával; a lakcímadatokat a lakcímet igazoló hatósági igazolvány bemutatásával, vagy azok másolatának csatolásával kell igazolni. A Társadalombiztosítási Azonosító Jel hatósági bizonyítvánnyal, hatósági igazolvány bemutatásával, vagy annak másolatának csatolásával igazolható. Azokról a körülményekről, amelyekről nem kell igazolást benyújtani, az igénylő írásban nyilatkozik. A családtámogatási ellátásra való jogosultságot szülővel együtt élő házastárs a házassági anyakönyvi kivonat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja. A nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő a gyermek nála történő elhelyezéséről rendelkező határozat; a gyám a gyámrendelő határozat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja jogosultságát. Az ügyfél írásban kérheti az igényelbíráló szervtől, hogy a fenti iratokat szerezzé be a gyámhatóságtól. (Korm. R. 1. § 3-5. bekezdés)

Az EGT állampolgár és családtagjai, valamint 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott személyek esetén a 8. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Az 1408/71/EGK Tanácsi rendelet hatálya alá tartozó személyek családtámogatási ellátásra”) is ki kell tölteni (Korm. R. 1. § 8. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Csatolnia kell az ellátás iránti kérelemhez a fentiekén túl, az igazolást a jogosultság és a gyermekszám megállapítása szempontjából figyelembe veendő külföldön élő családtagokról, és azt minden év szeptember 30-áig ismételten be kell nyújtani (Korm. R. 27/F. § 1-2. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Amennyiben tartós betegségről, illetve súlyosan fogyatékoságról az igazolást külföldi szerv állította ki, a Regionális Igazgatóság a betegség, illetve fogyatékoság jellege szerinti orvosszakértő véleménye alapján dönt a külföldi igazolás elismeréséről (Korm. R. 27/F. § 3. bekezdés, Korm. R. 9. § 1. bekezdés). A Regionális Igazgatóság a kérelem benyújtásától számított 3 hónapon belül határozattal dönt a kérelemről. Ezt a határidőt a Regionális Igazgatóság vezetője legfeljebb egy alkalommal 3 hónappal meghosszabbíthatja. (Korm. R. 27/F. § 4. bekezdés)

Amennyiben a kérelmező **több családtámogatási ellátás** megállapítása iránt egyidejűleg nyújt be kérelmet, akkor a kérelem elbírálásához szükséges adatokat csak egy alkalommal kell feltüntetnie és azon iratokat, amelyek az e rendeletben foglaltak szerint több kérelem elbírálásához is szükségesek, csak az egyik kérelemhez kell csatolnia (Korm. R. 1. § 6. bekezdés).

A családtámogatási ellátások megállapítására a 16. életévét betöltött kiskorú szülő a saját nevében nyújthat be kérelmet. A 16. életévét be nem töltött kiskorú szülő nevében a kérelmet a törvényes képviselőtét ellátó személy nyújtja be. (Korm. R. 1. § 7. bekezdés)

A hatóság az anyasági támogatás igénylésekor írásban **tájékoztatja** az igénylőt a gyermekkel kapcsolatos családi, illetve biztosítási alapú ellátások legfontosabb jogosultsági feltételeiről (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

Ha a családtámogatási ellátás iránti kérelem olyan gyermekre tekintettel történik, aki után más személynek más Igazgatóság folyósított ellátást úgy az új igényelbíráló szerv megkeresi az előző igényelbíráló szervet a jogosultságot megalapozó iratok megküldése érdekében. Az eljárás során az új igényelbíráló szerv a családtámogatási ellátásra való jogosultságát csak a megkeresett igényelbíráló szerv ellátás megszüntetéséről hozott határozatának jogerőre emelkedését követően állapíthatja meg. (Korm. R. 5. § 3-4. bekezdés, 19. § 4-5. bekezdés, 21. § 3-4. bekezdés)

Ha az Igazgatóság által folyósított ellátás továbbfolyósítására más szerv válik illetékessé, a családi pótlékot korábban folyósító Igazgatóság az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb az áttételre irányuló kérelem beérkezésétől, illetve az illetékesség hiányának megállapításától számított öt munkanapon belül átteszi az illetékessé vált szervhez (Korm. R. 5. § 2. bekezdés, 19. § 3. bekezdés, 21. § 2. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásának időpontjától jár, feltéve, hogy a benyújtáskor a jogosultsági feltételek fennállnak. Amennyiben a kérelmet később nyújtják be, az ellátást legkorábban a kérelem előterjesztését megelőző 2. hónap 1. napjától kell megállapítani, feltéve, ha a jogosultsági feltételek ezen időponttól fennállnak. (Cst. 37. § 1. bekezdés)

A családtámogatási ellátást - ide nem értve a természetben folyósított családi pótlékot - a Magyar Államkincstárnak a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága a jogosult, vagy - amennyiben a jogosult nevében az ellátás megállapítása iránti kérelmet a törvényes képviselőtét ellátó személy nyújtotta be - a jogosult 16. életévének betöltéséig a törvényes képviselő pénzforgalmi szolgáltatójánál vezetett fizetési számlájára utalja, vagy postai utalványon **folyósítja** (Korm. R. 4. § 1. bekezdés).

Ha a gyámhatóság a családi pótlék természetbeni nyújtását rendeli el, a kincstár a gyámhatóság határozatában foglaltak szerint intézkedik a természetben nyújtott résznek a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtását elrendelő települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára (a továbbiakban: családtámogatási folyószámla) utalásáról. A családi pótlék meghatározott mértékét az elrendelést, illetve a megszüntetést követő második hónaptól kell természetben biztosítani, illetve pénzbeli formában folyósítani. (Cst. 37. § 5-6. bekezdés)

Az ellátást az igényelbíráló szerv utólag folyósítja, a tárgy hónapot követő hónap 10. napjáig, fizetési számlára utalás esetén 3. napjáig. (Cst. 37. § 2-3. bekezdés). Az anyasági támogatást - a

többi ellátástól eltérően - az igényelbíráló szerv a benyújtást követő 5 munkanapon belül elbírálja, ha az ellátás megállapításra kerül, fizetési számlára vagy kifizetési utalványon kiutalja (Cst. 37. § 4. bekezdés). A megállapított ellátás folyósítása belföldre forintban, külföldre az ellátás kifizetésének napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyamon, a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében történik. A kifizetés napja alatt a fizetési számlára utalás, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 27/E. § 1-2. bekezdés)

Ha az igényt elutasító határozat jogszabályt sértett, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, a jogszabálysértés megállapításától három évre **visszamenőleg** az ellátást ki kell fizetni (Cst. 38. § 1. bekezdés).

A jogosult halála esetén - az anyasági támogatás kivételével - az ellátás azt a személyt illeti meg, aki az elhalálozást követően a gyermeket saját háztartásában neveli (Cst. 38. 2. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** - az anyasági támogatás kivételével - az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Cst. 38. § 3. bekezdés). Az esedékesség napja annak a hónapnak az utolsó napja, amikor a családtámogatási ellátást ki kellett volna fizetni, át kellett volna utalni (Korm. R. 2. §).

Az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül írásban **köteles** bejelenteni minden olyan tény, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti (Cst. 39. §, Korm. R. 3. §).

Ha a jogosult **három hónapot meghaladó időtartamra távozik** az Európai Unió tagállamának vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államnak, illetve annak az államnak a területére, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, az ellátás részére a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben foglaltakra figyelemmel, külön jogszabályban meghatározottak szerint kerül továbbfolyósításra. Amennyiben a jogosult az előbbi körbe nem tartozó államba távozik három hónapot meghaladó időtartamra, távolléte alatt, az ellátás szünetel. A külszolgálatot vagy külföldi szolgálatot teljesítő személy részére az e törvény alapján ellátásra jogosító gyermekre tekintettel külön jogszabály alapján egyéb ellátást folyósítanak, a folyósítás ideje alatt az ellátás szünetel. (Cst. 35. § 3. bekezdés)

Aki gyermekgondozási támogatásra, valamint **biztosítási jogviszonytól függő** családtámogatásra (terhességi-gyermekágyi segélyre, illetőleg gyermekgondozási díjra) is jogosult, csak az egyik ellátást veheti igénybe (1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól 39. § 1-2. bekezdés).

Ha az ellátást igénylő a döntéssel, vagy határozat hozatal mellőzése esetében az intézkedéssel nem ért egyet, a kézhezvételtől, illetve az intézkedés tudomásszerzésétől számított 10 munkanapon belül **fellebbezhet** (Cst. 44. § 1. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást**⁸⁸ vissza kell fizetni, ha arra az igénylőt a felvételtől számított 22 munkanapon belül határozattal kötelezték. Ezen túlmenően az ellátás a felvételtől, illetve a folyamatos ellátás megszüntetésétől számított három éven belül akkor is visszakövetelhető, ha a jogosult tudta, illetve a saját gondatlanságából fakadóan nem tudta, hogy az ellátás őt megilleti, de a körülményekből az következik, hogy ezt tudnia kellett volna. (Cst. 41. § 2-4. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátást elsősorban a még folyósított ellátásból kell levonni. Ha már nem történik folyósítás, úgy a jogalap nélkül felvett ellátás összege bármely folyósított ellátás összegéből levonható. A levonás a folyósított ellátás harminchárom százalékát nem haladhatja meg. (Cst. 43. § 2. bekezdés) A levonást a határozat jogerőre emelkedését követően lehet megkezdeni. A levonással meg nem térült, illetve 12 naptári hónap alatt meg nem térülő követelés összegét az ellátást igénybe vevő keresetéből is le lehet vonni. (Cst. 43. § 3. bekezdés, Korm. R. 26. § 2. bekezdés) Ha a fizetésre kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított 10 munkanapon belül fizetési kötelezettségét nem teljesíti, úgy a határozatot hozó, illetőleg fizetési meghagyást kibocsátó Igazgatóság a követelést adók módjára behajthatja (Cst. 43. § 4. bekezdés Korm. R. 4/B. § d. pont). Ha a családtámogatási kifizetőhely a tartozást nem tudja behajtani, úgy a visszafizetést elrendelő határozatot - a jogerőre emelkedést követő 10 munkanapon belül visszafizetési határidőt követően azonnal - megküldi az Igazgatóságnak (Korm. R. 26. § 3. bekezdés, Cst. 43. § 4. bekezdés). Az igényelbíráló szerv a követelést a jogalap nélkül felvett ellátás utolsó kifizetésétől számított három éven belül érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás a bíróság jogerős ítélete szerint bűncselekmény, úgy a követelés három éven túl is érvényesíthető mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. (Cst. 42. § 2. bekezdés)

A jogalap nélkül kifizetett és jogerős határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély kérelmére a Magyar Államkincstár elnöke kivételes **méltányosságából elengedheti** vagy mérsékelheti, ha annak megfizetése az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozó megélhetését súlyosan veszélyezteti és behajtási eljárás eredménytelen volt (Cst. 43. § 5. bekezdés, Korm. R. 4/B. § a. pont). Az ellátás visszafizetése különösen akkor veszélyezteti súlyosan a megélhetést, ha a közös háztartásban élő családban:

- az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, vagy
- magasabb összegű családi pótlékra jogosító gyermek, illetve magasabb összegű családi pótlékra vagy fogyatékosági támogatásra jogosult személy él,
- három vagy több gyermek eltartásáról kell gondoskodni (Korm. R. 26. § 4. bekezdés).

A kincstár vezetője akkor is elengedheti a visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély részére, ha a visszafizetésre kötelezett az ellátás teljes összegét az arra jogosult személynek átadta, a felvett ellátás összege nem haladja meg a jogosultat megillető összeget és a jogosult nem részesült egyidejűleg az ellátásban (Cst. 43. § 6. bekezdés).

Az ellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illeték- és költségmentes (Cst. 40. §).

⁸⁸ Akkor jogalap nélküli az ellátás, ha az igénylő arra nem jogosult, vagy alacsonyabb összegre jogosult, mint amennyit számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés).